

ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Вільям
ШЕКСПІР

■

ТРАГЕДІЇ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2024

РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТА

ДІЙОВІ ОСОБИ

Ескал, князь Веронський.

Паріс, молодий дворянин, родич князя.

Монтеккі }
Капулетті } глави двох ворогуючих родин.

Старий, дядько Капулетті.

Ромео, син Монтеккі.

Меркуціо, родич князя і друг Ромео.

Бенволіо, небіж Монтеккі і друг Ромео.

Тібальт, небіж синьйори Капулетті.

Брат Лоренцо, чернець-францисканець.

Брат Джованні, чернець того ж ордену.

Балтазар, слуга Ромео.

Самсон }
Грегорі } слуги Капулетті.

П'єтро, слуга Джульєттиної мамки.

Абрам, слуга Монтеккі.

Аптекарь.

Трое музикантів.

Паж Паріса.

Паж Меркуціо.

Стражник.

Синьйора Монтеккі, дружина Монтеккі.

Синьйора Капулетті, дружина Капулетті.

Джульєтта, дочка Капулетті.

Мамка Джульєтти.

Веронські городяни, родичі обох родин, маски,
носії смолоскипів, пажі, сторожа, вартові
та слуги.

Хор.

Дія відбувається у Вероні, початок п'ятої дії — в Мантуї.

ПРОЛОГ

Входить Х о р.

Х о р

Однаково шляхетні дві сім'ї
В Вероні пишній, де проходить дія,
Збували в ворожнечі дні свої.
Аж враз кривава скоїлась подія.

Коханців двоє щирих, запальних
Ворожі ті утроби породили;
Нещастя сталося у сім'ях тих, —
Вони одвічні звади припинили.

Життя коротке і сумну любов,
Трагічну смерть, що потрясла родини,
Як зміла ту ненависть чиста кров,
Ми вам покажемо за дві години.

Даруйте нам недоліки пера,
Всі хиби виправить старанна гра.

(Виходить.)

ДІЯ ПЕРША

СЦЕНА 1

Верона. Міський майдан.

Входять Самсон та Грегорі, слуги Капулетті,
з мечами і щитами.

Самсон

Грегорі, даю слово, ми не допустимо, щоб нас паскудили
та бруднили.

Грегорі

Авжеж, бо ми ж таки не вуглярі.

Самсон

Я хочу сказати: як розлютуєшся, то й хапайся відразу
за меч.

Грегорі

Поки там що, гляди, щоб не злетіла, бува, голова з плеч.

Самсон

Я рубону швидко, як хто мене зачепить.

Грегорі

Та тільки ж не швидко тебе це розпече.

Самсон

Кожен пес із дому Монтеккі мене дратує.

Грегорі

Роздратуватися означає пуститися в рух, а бути хороб-
рим — означає стояти твердо на місці; отже, коли тебе роз-
дратують, ти рушиш з місця й накиваєш п'ятами.

С а м с о н

Ого! Як тільки зачепить мене якийсь пес із того дому, я стоятиму твердо. Я зіпруся на мур і захищатимусь від кожного чоловіка чи дівки з дому Монтеккі.

Г р е г о р і

По цьому ж то й знати, що ти легкодухий раб: легкодухі боягузи туляться до муру.

С а м с о н

То правда! Жінки — посудини слабкі, через те їх і припирають до муру. Отож і я всіх чоловіків з дому Монтеккі відпихатиму від муру, а всіх дівчат припиратиму до муру.

Г р е г о р і

Адже ж сваряться наші господарі, а ми — тільки їхні слуги.

С а м с о н

Дарма. Я буду справжній тиран! Упоравшись з чоловіками, я й до дівчат буду лютий; я їм голови постинаю.

Г р е г о р і

Голови дівчатам?

С а м с о н

Авжеж, голови або щось інше, розумій як хочеш.

Г р е г о р і

Зрозуміє це той, кому дошкулить.

С а м с о н

Я їм дошкулятиму доти, доки мені сили стане стояти. Адже ж усім добре відомо, що я, нівроку, добрий шмат м'яса.

Г р е г о р і

Гаразд, що не риби. Був би ти рибою, то була б з тебе в'ялена тріска. Ну, витягай мерщій свій струмент: сюди йдуть двоє з дому Монтеккі.

Входять А б р а м та Б а л т а з а р, двоє слуг Монтеккі.

С а м с о н

Зброя моя наголо. Починай сварку, а я підтримаю тебе ззаду.

Грегорі

Як? Повернешся до мене задом та й накиваєш п'ятами?

Самсон

Не бійся мене.

Грегорі

Ще чого! Мені тебе боятись! Я боюся за тебе.

Самсон

Треба, щоб закон був на нашому боці: нехай вони почнуть.

Грегорі

Я гляну люто, йдучи повз них; нехай приймають це, як собі хочуть.

Самсон

Ні, як посміють! Я наставлю їм дулю. Ганьба їм буде, як таке стерплять.

Абрам

Це ви нам наставили дулю, синьйоре?

Самсон

Я просто наставив дулю, синьйоре.

Абрам

Це ви нам наставили дулю, синьйоре?

Самсон

(до Грегорі)

Чи буде закон на нашому боці, якщо я відповім йому «так»?

Грегорі

(до Самсона)

Ні.

Самсон

Ні, синьйоре. Я не вам наставив дулю, синьйоре; я просто наставив дулю, синьйоре.

Грегорі

Ви запрошуєтесь на сварку, синьйоре?

А б р а м

На сварку, синьйоре? Ні, синьйоре.

С а м с о н

Якщо ви бажаєте, синьйоре, я до ваших послуг. Я служу хазяїнові не гіршому, ніж ваш.

А б р а м

Та вже ж не кращому.

С а м с о н

Гаразд, синьйоре.

Г р е г о р і

(до Самсона)

Скажи — кращому: сюди йде небіж мого господаря.

С а м с о н

Авжеж кращому, синьйоре.

А б р а м

Ви брешете.

С а м с о н

Виймайте мечі, якщо ви мужчини. Грегорі, а покажи-но їм твій знаменитий удар.

Б'ються.

Входить Бенволіо.

Б е н в о л і о

Схаменіться, дурні! Мечі сховайте в піхви. Ви самі не тямите, що робите.

(Вибиває мечі в них із рук.)

Входить Тібальт.

Т і б а л ь т

Що! Б'єшся ти серед негідних слуг?
Бенволіо, поглянь. Ось смерть твоя.

Б е н в о л і о

Я їх мирив. Сховай меча у піхви
Або рубай, щоб їх розборонити.

Т і б а л ь т

Меч у руках, а мир на язиці?!
Ненавиджу це слово я, мов пекло,
Як всіх Монтеккі, як тебе самого.
Обороняйся ж, боягузе!

Б'ються.

Входять декілька прибічників обох родин і втручаються
в сутичку; згодом вбігають кілька городян із киями.

1 - й г о р о д я н и н

Гей, алебард, київ! Мерщій! Лупцюй їх!

Г о р о д я н и

Смерть Капулетті! Бий їх! Смерть Монтеккі!

Входить Капулетті в халаті, за ним синьйора Капулетті.

К а п у л е т т і

Що тут за гамір? Де мій довгий меч?

С и н ь й о р а К а п у л е т т і

Ні, костур, костур! Нащо вам той меч?

К а п у л е т т і

Меча, кажу! Іде старий Монтеккі,
Мені на глум махає він мечем.

Входять Монтеккі й синьйора Монтеккі.

М о н т е к к і

Ти, підлий Капулетті!

(До дружини.)

Не тримай.

С и н ь й о р а М о н т е к к і

До ворога не підпущу й на крок.

Входить князь з почтом.

К н я з ь

Бунтівники ви! Вороги спокою!
Мечі плямуєте ви кров'ю ближніх.
Ви чуєте? Спиніться, люди! Звірі!

Ви згубний племін люті й ворожнечі
Потоком пурпуровим з власних жил
Гасити ладні раз у раз. Із рук
Додолу кидайте криваву зброю
І слухайте, що скаже в гніві князь ваш, —
Інакше ждуть на вас страшні тортури.
Утрете вже за слово легковажне
Ти, Капулетті, й запальний Монтеккі,
Тривожите ви чварами все місто!
Утрете сиві жителі Верони,
Свої пристойні вбрання покидавши,
До рук старих стару хапають зброю,
Ущент поточену іржею миру,
Щоб вашу лють іржаву гамувати.
Коли ще раз стривожите Верону,
За спокій ви заплатите життям.
На цей раз — хай розійдеться весь натовп —
Ви, Капулетті, йдіть слідом за мною...
А вас, Монтеккі, жду я по обіді
В тім замку, де ми чиним здавна суд,
Щоб нашу волю вислухати надалі.
Під страхом смерті всім велю — розходьтесь.

Виходять усі, крім Монтеккі, синьйори Монтеккі та Бенволіо.

М о н т е к к і

Хто знов підняв цю стародавню чвару?
Скажіть, небоже, ви були при цьому?

Б е н в о л і о

Тут слуги ваші й ваших ворогів
Зчепилися, коли я підійшов.
Я вихопив меч — рознять хотів їх.
Враз налетів на нас Тібальт завзятий
З оголеним мечем в руці й почав
Зухвало ним махати над головою,
Повітря розтинаючи, а вітер
Свистів лише у відповідь йому,
Немов глузуючи. Я став до бою.

ЗМІСТ

Трагічне крещендо шекспірової музи. <i>Н. Торкут</i>	3
РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТА. <i>Переклад І. Стешенко</i>	37
ГАМЛЕТ. <i>Переклад Г. Кочура</i>	179
КОРОЛЬ ЛІР. <i>Переклад М. Рильського</i>	343
Примітки. <i>Н. Торкут</i>	501